

Tulosityksikkö: Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

VASTUUHENKILÖ: Vt. Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tukevat monipuolisesti elinikäistä oppimista sekä vahvistavat aktiivista kansalaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tarjoavat elämyksiä, kokemuksia ja eväitä kaikenikäisille jokaiseen elämänvaiheeseen. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yksikköön kuuluvat Sipoon opisto, kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelut.

Toiminnalla on merkittävä vaikutus yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Kuntalaisten toiveet palveluiden kehittämiseksi otetaan huomioon ja tavoitteena on hyvä yhteistyö kunnassa toimivien yhdistysten ja muiden tahojen kanssa. Monipuoliset ja tarkoituksen mukaiset tilat, tapahtumat ja toiminta mahdollistavat eri-ikäisten kuntalaisten kohtaamisia. Viihtyisä ympäristö ja mahdollisuus aktiiviseen elämäntapaan ja elinikäiseen oppimiseen lisäävät hyvinvointia ja kunnan vetovoimaisuutta.

Sitovat tavoitteet

Teemme hyvinvointia tukevaa ennaltaehkäisevää työtä kaikilla toimialoillamme	Kirjasto parantaa kotipalvelun saavutettavuutta lisäämällä palveluun suunnattua henkilöresurssia ja markkinointia	Kirjaston kotipalvelujen asiakasmäärät ovat lisääntyneet 50%	
Kehitämme palveluita yhdessä asiakasta kuunnellen. Kehitämme palvelujamme aktiivisesti yhdessä asukkaiden ja muiden asiakkaiden kanssa.	Keräämme säännöllisesti palautetta opiskelijaryhmiltä. Lähetämme sähköisen arviointilomakkeen syyslukukauden loputtua kaikille opiskelijoille. Analysoimme palautteen alkuvuodesta ja huomioimme toiveita seuraavaa lukuvuotta ajatellen.	Sähköinen lomake on luotu, palautetta on kerätty ja analysoitu. Palaute on huomioitu lukuvuoden 2020-2021 kurssitarjonnassa.	

Taloudellinen tulos

1 000€	Talousarvio 2020	TA muutos 2020	TA+ Muutos 2020	Toteuma 2020	Tot-%	Poikkeama	Toteuma 2019	Muutos-% 19/20
Toimintatulot	602		602	705	117,1	103	628	12,6
Toimintameno	-6 663	84	-6 580	-6 060	92,1	520	-6 365	-4,8
Toimintakate	-6 061	84	-5 977	-5 355	89,6	622	-5 739	-6,7
Suunnitelmapoistot							-178	-100,0
Henkilötö 31.12.								
Työpanoslaskennallisinavikoina, htv	50,0		50,0	49,4	98,8	-0,6	49,1	0,6

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sipoon opisto

Sipoon opiston kevätlukukauden 2020 toimintaan vaikutti maailmanlaajuinen Covid-19 epidemia. Lähiopetus keskeytyi 18.3.2020, jolloin myös opiston toimitilat suljettiin. Opisto siirtyi nopealla aikataululla etäopetukseen ja otimme uusia digitaalisia työkaluja ketterästi käyttöön. Syyslukukauden 2020 pystyttiin toteuttamaan lähiopetuksena viimeistä opetusviikkoa lukuunottamatta. Opiskelijamäärät vähenivät 13% ja kurssimaksutuotot vähenivät 21 % tai 52 975€. Opiston Opetushallituksen myöntämät hankerahoitukset työllisyyttä lisäävinä hankkeina kustannettavat niin pitkäaikaistyöttömille sekä maahanmuuttajataustaisille ovat toteutuneet lähiopetuksena syyslukukauden 2020.

Kirjastopalvelut

Kirjastotilat suljettiin keväällä 16.3.2020 aluehallintoviranomaisten määräyksen perusteella ja kaikki asiakaspalvelu, etäpalveluita lukuun ottamatta keskeytettiin. Kirjastojen henkilökunta oli sulun aikana lomilla ja talkoovapaalla, muihin

tehtäviin siirrettynä tai tekivät verkkosisältöjä, asiakasneuvontaa verkossa ja puhelimitse sekä kokoelmanhoidollisia tehtäviä. Kirjaston henkilökunta tuotti koko vuoden aktiivisesti monipuolista verkkosisältöä.

Kirjastotiloissa toteutettiin myös tilajärjestelyjä. Söderkullassa kalustejärjestelyin saatiin aikaiseksi nuorille ja lapsille omat oleilualueet ja asiakaspalvelualueita uudistettiin paremmin itsepalvelua mahdollistavaksi. Nikkilän kirjastoon perustettiin kotiseutukokoelma ja näin saatiin varastossa ollut kotiseutuaineisto asiakkaiden nähtäville. Uloslainaus sallittiin toukokuussa ja kirjastojentilat aukesivat asiakkaille kesäkuun alussa. Kesällä ja syksyllä kirjastot olivat auki monin turvajärjestelyin. Asiakaspainoja järjesteltiin niin, että turvavälejä on mahdollista pitää ja maskit, käsidesit ja asiakaspalvelupisteiden pleksisuojat olivat koko ajan käytössä.

Kirjastot toimivat maskien jakelupisteinä kuntalaisille ja muutamia tapahtumia järjestettiin turvajärjestelyt huomioiden. Syksyllä Sipoossa alkoi kiertää myös Porvoon uusi kirjastoauto kouluilla ja päiväkodeilla. Marraskuun lopulla rajoitustoimia tiukennettiin ja kirjastot siirtyivät rajattuun asiakaspalveluun, oleskelu tiloissa kiellettiin. Kirjastoissa on kehitetty kotipalvelua ja asiakkaita on saatu yli 50% lisää vuoden aikana. Lisäksi yhteistyössä palvelutalojen kanssa on esitelty ikääntyneelle väestölle kirjastojen sähköistä materiaalia. E-aineistojen käyttö on kasvanut vuoteen 2019 verrattuna eniten kirjamateriaalien osalta, noin 10 000 lainalla Hellekirjastoissa. Sulkujaksoista ja rajoituksista johtuen Sipoon aineistolainaus sekä kävijäluvut laskivat huomattavasti.

Liikuntapalvelut

Koronaepidemia sulki kunnan liikuntatilat maaliskuussa ja myös kaikki ohjattu toiminta keskeytettiin kevätkauden osalta tuolloin. Kesän uimakoulu järjestettiin lähes normaalisti ja syksyllä päästiin avaamaan niin liikuntatilat kuin ohjattu toiminta rajoituksin. Tilat suljettiin kokonaan jälleen marraskuun lopussa ja rajoituksin toteutettu ohjattu toiminta keskeytyi tuolloin myös. Ulkoilualueiden ja -reittien käyttö moninkertaistui vuoden aikana, mm. Söderkullan kuntoportaiden kävijälaskurin lukemat olivat vuoden 2020 osalta yli kolminkertaiset edellisvuoteen verrattuna ja vastaavia havaintoja on muilta ulkoilu- ja virkistysalueilta. Tämä on asettanut suuria haasteita kunnossapidolle ja korjauksille.

Vuoden 2020 aikana perusparannettiin Söderkullan polkuja ja reitistöä, uusittiin Nikkilän kartanon ulkoilureitin valaistus led-valoiksi, rakennettiin lisälaituri Norrkullalandettiin ja grillejä saariston virkistysalueille sekä ulkosuihkut Pilvijärven uimarannalle. Liikuntapalvelut osallistui myös Talman koulun piha- /puistoprojektin toteuttamiseen. Eri hankkeiden valmistelutyöhön osallistuminen on ollut mittavaa.

Korona rokotti myös liikuntaneuvontaan osallistuvien asiakkaiden määriä ja vuoden aikana neuvonnan piirissa oli 38 henkilöä (2019: 53).

Ennen kaikkea koronasta johtuen Liikuntapalvelujen tuotot toteutuivat vain 87%:sti budjetoituun nähden. Koronan lisäksi erittäin leuto talvi vähensi myös kustannuksia (kulut toteutuivat 94%:sti), joten toimintakate oli 95% tasolla.

Kulttuuripalvelut

Maaliskuussa todettiin, että kevään kulttuuritapahtumat on siirrettävä syksyksi. Valitettavasti syksylläkään ei voitu yleisötapahtumia järjestää Koronarajoitusten takia. Taiteilija Thomas Nyqvistin kanssa sovittu kesänäyttely ja Söderkullan kartanon alueella toteutettava Riverside-festivaali, siirrettiin vuodelle eteenpäin. Touko-kesäkuussa toteutettiin sen sijaan M. Huovilan yhteisöllinen taideteos Some-kanavissa nimeltä "Rajattu tila". Stefan Lindforsin ja Ville Mäkikoskelan julkiset taideteokset valmistuivat loppukesästä Jokilaaksoon. Elokuussa järjestimme yhteistyössä Sibelius akatemian ja Ornamon kanssa "Taide käyttöön" seminaarit Sipoossa, joihin kumpaankin osallistui yli 200 henkeä verkon kautta. Sipoon äänet festivaali onnistuttiin kuitenkin toteuttamaan, vaikkakin rajoitetulla yleisömäärällä. Tapahtuman joitakin konsertteja striimattiin ja yksi konsertti taltioitiin. Koululaisille ja yleisölle suunnattu Umo-konsertti striimattiin. Joulukuussa oli esillä Nina Sivenin valoinstallaatio Aravatalossa, jota pystyi ulkopuolelta ihastelemaan.

Verkon kautta toteutetut ohjelmat on otettu myönteisesti vastaan ja katsojamäärät ovat olleet yllättävän hyvät. Kulttuurialan toimijoille vuosi on kuitenkin ollut katastrofi. Kunnan kulttuuripalvelut toteuttaa keskimäärin vuositason n. 40 tapahtumaa, joko yksin tai yhteistyönä. Vuonna 2020 tapahtumien määrä on puolittunut ja tapahtumat on mahdollisuuksien mukaan siirretty verkkoon. Toisaalta on opittu uusia tapoja toimia, joista on hyötyä jatkossa. Yhdistykset eivät ole voineet toteuttaa suunnitelmia, joihin keväällä hakivat avustuksia.

Topeliussalin korjauksen hankesuunnitelma toteutettiin syksyn aikana

Taiteen perusopetus on pääosin järjestetty etäopetuksena. Valtakunnallisesti opiskelijamäärät ovat laskeneet 10-20 %, joka vastaa Sipoon lukuja.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyö pystyi Covid –19 pandemiasta huolimatta tavoittamaan tuen tarpeessa olevia nuoria. Pystyimme, rajoituksista huolimatta, järjestämään loma-ajan toimintaa kuten leirejä, retkiä ja kursseja. Nuorisotilat pysyivät avoimina vuoden aikana yhteensä 8 kk. Keväällä, pandemian alkuvaiheessa, kun nuorisotilojakin jouduttiin sulkemaan, siirtyivät nuorisotyöntekijät tekemään työtään verkkoon, ulkotiloihin ja auttamaan mm. tukea tarvitsevia etäopiskelevia oppilaita opintojensa kanssa. Yhteistyö nuorten kanssa työtä tekevien eri osastojen ja instanssien kanssa on vuoden aikana tiivistynyt mm. poliisivetoisen Ankkuritoiminnan aloittamisen vuoksi. Nuorisotila Pleissi sulki ovensa marraskuussa koska muutto uusiin tiloihin osoitteessa Opintie 6 b, alkoi.

Etsivän nuorisotyön aktiivisten asiakkaiden määrä kasvoi vuoden aikana yli 30 %. Erityisnuorisotyöntekijät alkoivat marraskuussa pitämään toiminnallisia oppitunteja peruskouluissa, aiheena kiusaamisen ehkäisy, painopiste nettikiusaamisessa. Erityisnuorisotyö on myös ollut ryhmäyttämässä koululuokkia, joissa on ollut haasteita mm. Yhteishengen ja kiusaamisen kanssa. Aloitimme katupartiointitoiminnan suunnittelun yhdessä molempien seurakuntien kanssa. Tarkoituksena on koota ryhmä vapaaehtoisia aikuisia, joita koulutetaan ja jotka toimisivat turvallisina aikuisina nuorten keskuudessa taajamissamme erityisesti niinä iltoina, kun on paljon nuoria liikkeellä kuten esim. vappu, koulun päättäjäiset ja koulun alku. Nuorisovaltuusto on kokoontunut vuoden aikana 11 kertaa.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2020

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Sipoon opiston opetustunnit	12 578	12 273	13 500	12822
Sipoon opiston toimintakate, euroa/asukas *)	-31	-34	-34	-30
Kirjaston kävijämäärät	158 730	176 039	190 000	145484
Kirjaston lainausten määrä/asukas	12,5	13,7	15	10,9
Kulttuuripalvelujen toimintakate, euroa/asukas	-33	-34	-36	-35
Taiteen perusopetuksen piirissä olevat lapset	680	694	780	678
Liikuntapalvelujen toimintakate, euroa/asukas	-101	-88	-90	-84
Liikunta-avustukset, euroa/asukas	14	13	13	14
Nuorisopalvelujen toimintakate, euroa/asukas	-31	-33	-33	-34

Arvio tulevasta kehityksestä

Koronapandemia vaikuttaa vielä pitkään ja palveluiden kehittämisessä on panostettava väestön henkisen pääoman korjaamiseen ja toipumiseen. Erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja harrastamismahdollisuuksien tukeminen ovat keskiössä. Syrjäytymisen ja liikkumattomuuden ehkäisy ovat lähivuosien suurimpia haasteita, joihin kaikki yksikön palvelut pyrkivät toiminnallaan vaikuttamaan. Yhteisöllisyys ja kansalaistaitojen tukeminen nousevat entistä tärkeiksi tavoitteiksi kaikkeen toimintaan. Kulttuuritoimijoiden tukeminen ja toiminnan mahdollistaminen ovat myös tärkeitä tehtäviä pandemian aiheuttamien vahinkojen korjaamisessa.

Edellä mainitut keskeiset tehtävät ovat suuria haasteita myös siksi, että kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluita on leikattu osana kunnan talouden sopeuttamistoimenpiteitä. Tavoitteiden saavuttamiseksi kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut pyrkivät toimimaan entistä enemmän yhtenä kokonaisuutena. Johtaminen toteutetaan vt. Järjestelyin ja palveluiden tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että tilanteen salliessa yksikölle palkataan kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö jatkuvan kehityksen turvaamiseksi.

Tilojen käytönsuunnittelussa tiivistetään yhteistyötä sivistysosaston sisällä ja toimitilojen kanssa. Peruskorjauksia toteutetaan mm. Topeliussali ja Artborg. Opiston toimintojen siirtyminen uusiin sopiviin ja terveisiin tiloihin jatkuu. Nuorisopalvelujen tilat Nikkilässä eivät nykyisellään ole tarkoituksenmukaisia, sillä Nikkilän nuorisotalo kaipaa kipeästi peruskorjausta.